នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ លោក **ខៀវ សំផន**

ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

ភាសាដើម៖ **បារាំង**

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី ១០ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០១៣

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 10-Apr-2013, 14:34
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារដោយអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖ **សាធារណៈ/Public**

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់ណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿង និងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

សំណើរលើកទី១ សុំដាក់បញ្ចូលអត្ថបទដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅ លោក Marcel LEMONDE ទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល

ដាក់ដោយ៖

មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន

មេធាវី គង់ សំអុន

មេធាវី Anta GUISSÉ

មេធាវី Arthur VERCKEN

មេធាវី Jacques VERGÈS

ដាក់ជូន៖

អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង៖

ចៅក្រម និល ណុន

ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT

ចៅក្រម យូរ ឧត្តរា

ចៅក្រម Jean-Marc LAVERGNE

ចៅក្រម យ៉ា សុខន

ជំនួយការ៖

លោកស្រី សេង សុជាតា

កញ្ញា Marie CAPOTORTO

កញ្ញា Shéhérazade BOUARFA

កញ្ញា Mathilde CHIFFERT

កញ្ញា អ៊ុច ស្រីផាត់

លោកស្រី សុគន្ធ មេនីកា

លោក Pierre TOUCHE

កញ្ញា Blandine ZELLER

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Andrew CAYLEY

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់

ក្រុមមេធាវីការពារក្តីទាំងអស់

គោរពជូនអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង

១. នៅថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ មេធាវីការពារក្តីបានដាក់សំណើសុំដោះលែងលោក ខៀវ សំផន ឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបន្ទាន់ ដោយដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ[1]។ នៅក្នុងសំណើនោះ មេធាវីការពារក្តីបានរំលឹកពីបន្ទុករបស់ខ្លួនក្នុងការបង្ហាញមូលហេតុពាក់ព័ន្ធនឹងការដាក់សំណើបែបនេះនៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការជំនុំជម្រះ[2]។

២. ថ្ងៃនេះ មេធាវីការពារក្តី លោក ខៀវ សំផន ស្នើសុំដាក់បញ្ចូលអត្ថបទមួយចំនួនដកស្រង់ពីសៀវភៅចេញផ្សាយថ្មីៗនេះរបស់ លោក Marcel LEMONDE អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃ អ.វ.ត.ក[3] ទៅក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល និងស្នើសុំឱ្យទទួលយកអត្ថបទដកស្រង់ទាំងអស់នោះធ្វើជាភស្តុតាង ស្របទៅតាមវិធាន ៨៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[4]។

៣. ដោយហេតុថា សៀវភៅនេះត្រូវបានចេញផ្សាយនៅខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ វាជាការដែលមិនអាចប្រកែកបាន ដែលយើងមិនអាចរកសៀវភៅនេះបាននៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះ ហើយបើទោះបីជាមានការប្រឹងប្រែងយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មេធាវីការពារក្តីពុំអាចរកសៀវភៅនេះបាននៅមុនកាលបរិច្ឆេទដែលសៀវភៅនេះត្រូវបានចេញផ្សាយឡើយ។

[1] សំណើសុំដោះលែងលោក ខៀវ សំផន ឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបន្ទាន់ ដោយដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ ចុះថ្ងៃទី ២៩ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០១៣ ឯកសារ E275។

[2] ដូចយោងខាងលើ កថាខណ្ឌ ៩។

[3] Un juge face aux Khmers rouges និពន្ធដោយលោក Marcel LEMONDE សហការជាមួយលោក Jean REYNAUD គ្រឹះស្ថានបោះពុម្ពផ្សាយ Editions du Seuil ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ ("សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE")។

[4] "ក្នុងកំឡុងពេលសវនាការ តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ឬតាមការស្នើសុំរបស់ភាគី អង្គជំនុំជម្រះអាចកោះហៅ ឬស្តាប់ចម្លើយបុគ្គលណាម្នាក់ក្នុងឋានៈជាសាក្សី ឬទទួលយកនូវភស្តុតាងថ្មី ដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់នាំមកនូវការស្វែងរកការពិត។ គ្រប់ភាគីដែលបានស្នើសុំត្រូវបញ្ជាក់មូលហេតុនៃការស្នើសុំនេះឱ្យបានច្បាស់លាស់។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងធ្វើសេចក្តីសម្រេចចំពោះការស្នើសុំនោះ ផ្អែកតាមខ្លឹមសារដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន ៨៧(៣) ខាងលើ។ ភាគីដែលស្នើសុំត្រូវតែធ្វើឱ្យអង្គជំនុំជម្រះជឿជាក់ថា សក្ខីកម្ម ឬភស្តុតាងដែលបានស្នើសុំនោះ ពុំអាចរកបាននៅមុនពេលការចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះ"។

៤. អត្ថបទដកស្រង់ដែលត្រូវបានជ្រើសរើសពិតជាមានសារៈប្រយោជន៍ដល់ការស្វែងរកការពិត និង បំពេញនូវរាល់ល័ក្ខខ័ណ្ឌតម្រូវដែលមានចែងនៅក្នុងកថាខណ្ឌទី៣ នៃវិធាន ៨៧[5]។ អត្ថបទទាំងអស់នោះគឺជាភស្តុតាងដែលចោទឡើងពីបញ្ហានៃភាពស្របច្បាប់ពាក់ព័ន្ធនឹងការបន្តឃុំខ្លួន លោក ខៀវ សំផន ដោយសារថាអត្ថបទទាំងនោះបានរៀបរាប់ពីភាពយឺតយ៉ាវខុសប្រក្រតីនៃនីតិវិធី និង អាចគាំទ្រដល់ការអះអាងពីភាពទន់ខ្សោយនៃមូលហេតុដែលនាំឲ្យជឿថា លោក ខៀវ សំផន បាន ប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលបានចោទប្រកាន់លើរូបលោក។

១. រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នដែលមានចរិតបំពាន

៥. នៅក្នុងសៀវភៅរបស់ខ្លួន លោក LEMONDE បានបង្ហាញពី"យុទ្ធសាស្ត្រ"របស់ខ្លួនក្នុងការស៊ើប អង្កេតសំណុំរឿង ០០១ និងសំណុំរឿង ០០២។ "យុទ្ធសាស្ត្រ"នេះបានបង្កឲ្យមានផលវិបាក អវិជ្ជមានទៅលើរយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន លោក ខៀវ សំផន។

៦. ជាបឋម គេបានយល់អំពីមូលហេតុដែលនាំឲ្យអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ផ្តល់អាទិភាពទៅ លើសំណុំរឿងរបស់ ឌុច ចាប់ពីខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៧ មក។ បន្ទាប់ពីបានលើកឡើងពីការយល់ ជ្រួតជ្រាបរបស់គាត់ពីដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរទី១ របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា រួមមាន ឯកសារចំនួន ១៤ ០០០ ទំព័រ ដែលធ្វើការចោទប្រកាន់មនុស្សចំនួនប្រាំនាក់ (ឌុច និងអតីតមេដឹក នាំរបបខ្មែរក្រហមបួននាក់) រួចមក លោកចៅក្រមបានសរសេរថា៖
"ភ្លាមៗនោះ ខ្ញុំប្រាកដក្នុងចិត្តថា យើងមិនអាចធ្វើការងាររបៀបនេះបានឡើយ។ យើងត្រូវធ្វើការ បែងចែករាល់បញ្ហាទាំងឡាយទៅតាមប្រភេទរបស់វា ហើយប្រសិនបើមិនដូច្នោះទេ យើងនឹងមិន អាចទៅរួចឡើយ។ ខ្ញុំបានទទួលជោគជ័យដោយគ្មានការលំបាកក្នុងការពន្យល់លោក យូ ប៊ុនឡេង ឲ្យជឿជាក់ថា យើងត្រូវចាប់ផ្តើមពីសំណុំរឿងរបស់ ឌុច។ ជាបឋម គឺដោយសារបញ្ហាការឃុំខ្លួន ឌុច ដែលមិនអនុញ្ញាតឲ្យយើងរង់ចាំតទៅទៀតបានឡើយ។ ឌុច ត្រូវបានចាប់ខ្លួន កាលពីខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៩ ហើយចាប់តាំងពីពេលនោះមក ឌុច ត្រូវបានឃុំខ្លួន "បណ្តោះអាសន្ន"

[5] "(...) អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអាចបដិសេធចំពោះពាក្យសុំឲ្យពិនិត្យភស្តុតាង បើយល់ឃើញថា៖ ក) មិនជាប់ពាក់ព័ន្ធ ឬជាការស្នើសុំជាន់គ្នា, ខ) មិនអាចរកបានក្នុងរយៈពេលសមស្របណាមួយ, គ) មិនសមស្របសម្រាប់បញ្ជាក់អង្គហេតុដែលជាគោលដៅនៃការស្នើសុំពិនិត្យភស្តុតាង, ឃ) ច្បាប់មិនអនុញ្ញាត ឬ ង) មានចេតនាពន្យារកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ឬគ្មានប្រយោជន៍"។

ក្រោមអំណាចរបស់តុលាការយោធា។ម្យ៉ាងវិញទៀត សំណុំរឿងរបស់ ឌុច មានលក្ខណៈសាមញ្ញ និងអាចអនុញ្ញាតឲ្យក្រុមការងារ និងកិច្ចសហការរបស់យើងចាប់មានដំណើរការឡើង។ នៅទីបញ្ចប់ ការបំបែកសំណុំរឿងពិតជាមានសារៈប្រយោជន៍ក្នុងការនាំតុលាការឈានទៅដល់ការបើកការជំនុំជម្រះលើសំណុំរឿងទីមួយនៅក្នុងរយៈពេលដ៏សមស្រប ហើយទាំងនេះគឺជាអ្វីដែលគេទាំងអស់គ្នាទន្ទឹងរង់ចាំយ៉ាងអន្ទះសា។ តែគួរឲ្យឆ្ងល់ សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនឯកភាពទៅនឹងដំណោះស្រាយនេះទេ ដោយខ្លួននៅតែប្រកាន់ចង់បាននូវការ "ជំនុំជម្រះធំ" មួយ ដែលយើងគិតថាមិនអាចធ្វើទៅបានក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីនោះទេ។ ដូច្នេះ យើងក៏បានសម្រេចបដិសេធមិនទទួលយកសំណើនេះ ហើយបានចេញដីកាបំបែកសំណុំរឿង"[6]។

៧. ចាប់ពីខែ កក្កដា ឆ្នាំ ២០០៧ មក លោក LEMONDE បានដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា លោកបានពន្យារពេលនៃការចាប់ផ្តើម និងការបញ្ចប់សំណុំរឿងក្តីធំទីពីរនៅក្នុងរយៈពេលសមស្រប ដោយមូលហេតុថា មានឱកាសតិចតួចណាស់ក្នុងការចាប់ផ្តើមជំនុំជម្រះរឿងក្តីធំមួយក្នុងរយៈពេលសមស្រប និងដោយហេតុថា លោកបានផ្តល់អាទិភាពទៅលើសំណុំរឿងទីមួយដែលមានទំហំតូច (និង "សាមញ្ញ")។

៨. ដូច្នេះ ហេតុអ្វីបានជាត្រូវបង្គាប់ឲ្យឃុំខ្លួនអតីតមេដឹកនាំទាំងបួនរូបនេះ ក្រោយពីការបំបែកសំណុំរឿងបានបន្តិច? សៀវភៅរបស់ លោក LEMONDE បង្ហើបឲ្យដឹងថាសេចក្តីសម្រេចនេះមានចរិតនយោបាយច្រើនជាងចរិតគតិយុត។

៩. មូលហេតុ គឺថាបន្ទាប់ពីការតែងតាំង លោក យូ ប៊ុនឡេង (ដែលលោក LEMONDE មានបំណងរារាំង) ជាសមភាគីជាតិរបស់ខ្លួន កាលពីខែ សីហា ឆ្នាំ ២០០៧ នៅសាលាឧទ្ធរណ៍រួចមក លោក LEMONDE បានប្រាប់ថាលោកនឹងធ្វើការចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យនាពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ៖
"ពាក់ព័ន្ធនឹងការតែងតាំងលោក យូ ប៊ុនឡេង ខ្ញុំរកមិនឃើញថាមានវិធីណាមួយដែលអាចចេញផុតពីការជាប់គាំងនេះបានទេ។ តើត្រូវលាលែងពីតំណែង ប្រសិនបើរដ្ឋាភិបាលមានបំណងវិលទៅរកស្ថានភាពដើម? ជាក់ស្តែង ខ្ញុំបានដឹងយ៉ាងច្បាស់ថា នេះមិនមែនជាជម្រើសដ៏ពិតប្រាកដនោះទេ (...) ដូច្នេះ ខ្ញុំត្រូវប្រើមធ្យោបាយផ្សេងទៀត និងត្រូវបង្ហាញថា ការរក្សាទុកលោក យូ ប៊ុនឡេង

---

[6] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ៤២-៤៣។

ពិតជាមានសារៈសំខាន់ណាស់។ ខ្ញុំបានសម្រេចចិត្តប្រកាសប្រាប់លោកឯកអគ្គរដ្ឋទូតបារាំងថា "ការស៊ើបអង្កេតដែលមានលក្ខណៈធំធេងនឹងត្រូវធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ" ហើយដែលការប្រកាសបែបនេះ គឺជារបៀបមួយដើម្បីបង្ហាញទៅពួកគេទាំងអស់គ្នាថា ការចាប់ផ្តើមនៅក្នុងល័ក្ខខ័ណ្ឌបែបនេះគឺជាការធ្វើឲ្យអន្តរាយ"។ ជាការពិតណាស់ គឺខ្ញុំបានទឹកទៅដល់ការចាប់ខ្លួននាពេលប៉ុន្មានសប្តាហ៍ខាងមុខ។ (...)"[7]។

១០. គឺមិនមែននៅក្នុងគោលបំណងនេះទេ ដែលការស៊ើបអង្កេតនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ត្រូវបានធ្វើឡើងប្រកបដោយភាពប្រយ័ត្នប្រយែង ចាប់ពីពេលចាប់ខ្លួនជនសង្ស័យទាំងបួនរូបនេះទេ។ ការពិតគឺវាផ្ទុយស្រឡះ៖
"*ការងារអាទិភាពគឺត្រូវបញ្ចប់សំណុំរឿងរបស់ ឌុច មុននឹងចាប់ផ្តើមធ្វើសំណុំរឿង ០០២ របស់អតីតមេដឹកនាំរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យទាំងបួនរូប។ សំណុំរឿងទាំងពីរនេះអាចត្រូវលើកយកមកពិនិត្យ ក្នុងលក្ខណៈបន្តបន្ទាប់គ្នាតែប៉ុណ្ណោះ*"[8]។

១១. ប៉ុន្តែ ទោះបីជាមាន "*យុទ្ធសាស្ត្រតែមួយគត់សម្រាប់សំណុំរឿង ០០១៖ ការឈានដល់ដំណាក់កាលជំនុំជម្រះឲ្យបានលឿនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន*" ក៏ដោយ ក៏មិនមែនមានន័យថាត្រូវចាប់ផ្តើមសំណុំរឿង ០០២ ឲ្យបានឆាប់រហ័សនោះដែរ។ យើងត្រូវបំពេញចិត្តសង្គមស៊ីវិល ដែលអន្ទះសារង់ចាំមើលសំណុំរឿងរបស់ ឌុច ចាប់ផ្តើម ព្រោះ "*សាធារណជនមានអារម្មណ៍ថាពុំមានឃើញអ្វីកើតឡើងសោះ*"[9]។

១២. សារៈសំខាន់ក្នុងការឈានទៅដល់គោលដៅនេះ លេចឡើងតាមរយៈការអានទំព័រសៀវភៅសរសេរដោយអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលបានបង្ហាញពីការខកចិត្តរបស់លោក បណ្តាលមកពីការលំបាក និងការយឺតយ៉ាវបង្កឡើងដោយសហព្រះរាជអាជ្ញា[10]។

---

[7] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ៥១-៥២។

[8] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ១៣១។

[9] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ១៤៤។

[10] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ១៤៥-១៤៩។

១៣. លោក LEMONDE បានមានប្រសាសន៍ថា គឺទើបតែនៅពេលដែលការស៊ើបអង្កេតសំណុំរឿង ០០១ ត្រូវបានបញ្ចប់ទៅហើយទេ ដែលលោកបានយល់កាន់តែច្បាស់ពីទំហំនៃសំណុំរឿង ០០២៖
"*នៅពេលដែលយើងកំពុងធ្វើការក្នុងសំណុំរឿងរបស់ ឌុច អ្វីៗមានភាពងាយស្រួល៖ យុទ្ធសាស្ត្រគឺផ្តោតទៅលើការកម្រិតនៅត្រឹមអ្វីដែលមានសារៈប្រយោជន៍ និងឈានឱ្យដល់គោលដៅឱ្យបានលឿនតាមដែលអាចធ្វើទៅបាន។ ថ្ងៃដែលសំណុំរឿងនេះត្រូវបានបិទបញ្ចប់ ខ្ញុំបានចាត់ការសំណុំរឿងដ៏ធំសំបើមដែលកំពុងរង់ចាំយើង*"[11]។

១៤. ជាមួយនឹងសំណុំរឿងដ៏"ធំសំបើម" ដែលកំពុងរង់ចាំពួកគេនោះ គឺមានជាពិសេសជនត្រូវចោទទាំងបួនរូបដែលមានវ័យចំណាស់ និងជាប់ឃុំឃាំង កំពុងរង់ចាំ។

១៥. ទោះបីជាជនជាប់ចោទនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ កំពុងត្រូវបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នអស់មួយរយៈពេលកន្លងមកហើយក្តី ក៏"យុទ្ធសាស្ត្រ"របស់អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៅតែខុសគ្នាស្រឡះពីយុទ្ធសាស្ត្រដែលបានអនុវត្តក្នុងសំណុំរឿង ០០១។ យុទ្ធសាស្ត្រនោះគឺលែងផ្តោតសំខាន់ទៅលើការឈានទៅមុខឱ្យបានលឿនទៀតហើយ ប៉ុន្តែគឺត្រូវបញ្ចប់សំណុំរឿងឱ្យបានមុនពេលផុតកំណត់នៃរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន៖
"*ពេលនោះ នៅការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត យើងបានប្រើគ្រប់មធ្យោបាយដើម្បីបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០២ ឱ្យបានទាន់ពេលវេលា។ (...) ទីបញ្ចប់ យើងបានសម្រេចគោលដៅរបស់យើងនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ២០១០។ (...) គឺវាដល់ពេលល្មម៖ រយៈពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលោក នួន ជា ត្រូវដល់ពេលផុតកំណត់នៅបីថ្ងៃបន្ទាប់*"[12]។

១៦. ករណីនេះពុំមែនជាការកម្រិតត្រឹមតែទៅលើខ្លឹមសារទៀតឡើយ ប៉ុន្តែគឺជាការបន្សល់ទុកនូវកេរ្តិ៍ដំណែលសម្រាប់ពេលអនាគត៖
"*សូម្បីតែនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ គេមិនអាចច្រានចោលទាំងស្រុងនូវសម្មតិកម្មដែលថារឿងក្តី នេះមិនដែលកើតមានឡើងទាល់តែសោះ៖ ដោយមើលឃើញអំពីភាពមិនចិតថេរនៃតុលាការនេះ ព្រម*

---

[11] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ១៣២។

[12] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ២០១។

ទាំងអាយុចាស់ជរានៃជនជាប់ចោទ អនាគតមានភាពមិនច្បាស់លាស់។ ជាមួយគ្នានេះដែរ យើងយល់ឃើញថា វាជារឿងមួយសំខាន់ក្នុងការតាក់តែងដីកាដំណោះស្រាយ គឺធ្វើហាក់ដូចជាការកាត់ទោសលើពួកខ្មែរក្រហមពុំបានកើតឡើងដូច្នោះដែរ (...) ដីកាដំណោះស្រាយបានបង្ហាញអំពីទិដ្ឋភាពផ្លូវច្បាប់ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងព្រឹត្តិការណ៍ជាក់ស្តែងនានា ដែលព័ត៌មានអស់ទាំងនោះ ពុំមែនមានលក្ខណៈចាំបាច់ដាច់ខាតនោះទេ ប៉ុន្តែវាមានសារៈសំខាន់ចំពោះយើង ក្នុងករណីដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់យើងនៅតែជាកេរ្តិ៍ដំណែលដែលបន្សល់ទុកដោយតុលាការនេះ ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីព្រឹត្តិការណ៍ដែលបានកើតឡើងនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាចន្លោះពីថ្ងៃទី ១៧ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៥ រហូតដល់ថ្ងៃទី ៦ ខែ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩។"[13]។

១៧. នៅក្នុងលក្ខខណ្ឌទាំងនេះហើយ ដែលលោក ខៀវ សំផន ត្រូវបានគេឃុំខ្លួនអស់រយៈពេលបីឆ្នាំ។ ទង្វើនេះសបង្ហាញឲ្យឃើញអំពីកំហុសយ៉ាងជាក់ច្បាស់ក្នុងការដែលមិនបាន "បំពេញការងារដោយយកចិត្តទុកដាក់" ដូចដែលបានតម្រូវដោយបទដ្ឋានអន្តរជាតិពាក់ព័ន្ធនឹងការដកហូតសិទ្ធិសេរីភាពបុគ្គលដែលត្រូវបានគេសន្មត់ថាគ្មានទោសនោះ[14]។

២. អវត្តមានហេតុផលរឹងមាំសមស្របនានាដែលធ្វើឲ្យគេជឿថា លោក ខៀវ សំផន ពិតជាបានប្រព្រឹត្តិបទល្មើសនានាដូចដែលបានចោទប្រកាន់មកលើគាត់

១៨. នៅក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់ លោក LEMONDE បានបង្ហាញអំពីភាពរួញរារបស់គាត់កាលពីសរទរដូវនាឆ្នាំ ២០០៧ ក្នុងការសម្រេចឃុំខ្លួនជនសង្ស័យទាំងបួននាក់ក្នុងសំណុំរឿង ០០២ បណ្តោះអាសន្ន ឬដាក់នៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់តុលាការ នាសរទរដូវឆ្នាំ ២០០៧ នោះ។ លោកក៏បានបញ្ជាក់ផងដែរថា កិច្ចពិភាក្សានានាពាក់ព័ន្ធនឹងបញ្ហានេះនៅក្នុងរង្វង់ក្រុមសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបាន "ធ្វើឲ្យលេចចេញជារូបរាង"។

---

[13] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ២០២។

[14] សូមមើលជាអាទិ៍ យុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ឧទាហរណ៍ក្នុង៖ រឿងក្តី *Labita ទល់នឹងប្រទេសអ៊ីតាលី* សាលដីកា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ចុះថ្ងៃទី ០៦ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០០ កថាខណ្ឌ ១៥៣, រឿងក្តី *Velichko ទល់នឹងប្រទេសរុស្ស៊ី* សាលដីកា តុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប ចុះថ្ងៃទី ១៥ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០១៣ កថាខណ្ឌ ៨៤។

១៩. តាមរយៈសៀវភៅរបស់លោក LEMONDE នោះ យើងឃើញថា ភាពរួញរាមានលក្ខណៈខ្លាំងក្លា ពាក់ព័ន្ធនឹងករណីរបស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ និងករណីរបស់លោក ខៀវ សំផន។

២០. ក្រោយពីបានលើកអំពីករណីរបស់លោក នួន ជា និង លោក អៀង សារី មក អតីតសហចៅក្រម ស៊ើបអង្កេត បានត្រលប់មកករណីរបស់លោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ វិញ៖

"*នៅលើអង្គសេចក្តី ចំពោះករណីលោក អៀង សារី ប្រសិនណាជាបន្ទុកនៃការចោទប្រកាន់មានលក្ខណៈជាក់ច្បាស់ និងធ្ងន់ធ្ងរចាប់ពីពេលនេះតទៅមុខ នោះសម្រាប់ករណីលោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ វិញ ធាតុផ្សំនៃភស្តុតាងដែលយើងមាន រិតតែមានលក្ខណៈជាក់ច្បាស់ និងធ្ងន់ធ្ងរជាងនេះទៅទៀត។ ដោយបញ្ចប់តាមរយៈការសម្រេចតម្កល់រឿងទុកមិនចាត់ការ បន្ទាប់ពីបានឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នអស់រយៈពេលដ៏យូរ គឺជារឿងមួយដែលទាល់ច្រក។ បន្ទាប់ពីបានពិភាក្សាអស់រយៈពេលដ៏យូរលើបញ្ហានេះ ចៅក្រម យូ ប៊ុនឡេង និងរូបខ្ញុំផ្ទាល់ ទីបំផុត បានសម្រេចធ្វើការឃុំខ្លួនលោកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ផងដែរ (កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រដែលយោងលើដីកាសម្រេចឃុំខ្លួន ដែលអាចរកបាននៅ លើគេហទំព័រ*)។

(...)

នៅទីបញ្ចប់ ធាតុផ្សំនៃភស្តុតាងដែលទទួលបាននៅក្នុងអំឡុងពេលស៊ើបសួរគឺថា បញ្ហានៃការសម្រេចតម្កល់រឿងទុកមិនចាត់ការ មិនបានចោទឡើងទេនៅពេលដែលមានការចុះហត្ថលេខាលើដីកាដំណោះស្រាយនោះ។ បីឆ្នាំក្រោយមក៖ មានលេចឡើងនូវភស្តុតាងដាក់បន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ដែលមិនអាចប្រកែកបាន ពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាប់ចោទ អៀង ធីរិទ្ធ ដើម្បីឲ្យជនជាប់ចោទរូបនេះអាចត្រូវបាននាំយកមកកាត់ទោសវិញ (កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រដែលបានយោងលើកថាខណ្ឌ ១២០១ ដល់កថាខណ្ឌ ១២៩៨ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ)"[15]។

២១. នៅក្នុងសៀវភៅនោះ ចំណុចខាងក្រោមៗមកទៀត ពាក់ព័ន្ធនឹងលោក ខៀវ សំផន លោក LEMONDE មិនបានធ្វើការបកស្រាយស៊ីជម្រៅទេ ប៉ុន្តែបានធ្វើដូចគ្នា ដោយយោងទៅលើដីកា

---

[15] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ៧៩-៨0។

សម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន និងលើកថាខណ្ឌ ១១២៦ ដល់កថាខណ្ឌ ១២០០ នៃដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ[16]។

២២. នៅក្នុងករណីទាំងពីរនេះ ការណ៍ដែលអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបនេះត្រូវការយោងទៅលើដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ (ឯកសារដែលបានបញ្ចប់កិច្ចស៊ើបសួរ ហើយដែលការសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នត្រូវបានធ្វើតាំងតែពីមុនពេលដែលមានកិច្ចស៊ើបសួរម្ល៉េះ) បានបង្ហាញអំពីភាពទន់ខ្សោយក្នុងការបង្ហាញនូវហេតុផលសមស្របក្នុងការសម្រេចធ្វើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើជនសង្ស័យទាំងពីររូបនោះ។

២៣. ដោយឡែក ផ្អែកលើចក្ខុវិស័យច្បាប់ ភាពរឹងមាំខាងហេតុផលត្រូវការជាចាំបាច់ដើម្បីសម្រេចឲ្យមានការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន។ បើផ្អែកតាមយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការកំពូល៖
"វិធាន ៦៣ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចបង្គាប់ឲ្យធ្វើការឃុំខ្លួនបាន នៅពេលដែលលក្ខខណ្ឌពីរត្រូវបានបំពេញ។ លក្ខខណ្ឌទីមួយនៃវិធាន ៦៣ (៣) (ក) គឺ ជាលក្ខខណ្ឌនៃមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់។ នេះគឺជាវិសាលភាពទូទៅមួយដែលត្រូវតែបង្ហាញដោយវិជ្ជមាន ដើម្បីធ្វើការពិចារណាលើលក្ខខណ្ឌជាក់លាក់ណាមួយសម្រាប់ការឃុំខ្លួន តាមចំណុច (ខ)។ លក្ខខណ្ឌទីពីរគឺថា យ៉ាងហោចណាស់ត្រូវមានមូលដ្ឋានមួយក្នុងចំណោម មូលដ្ឋានទាំងប្រាំដែលបានរៀបរាប់នៅក្នុងវិធាន ៦៣ (៣) (ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង"[17]។

២៤. ភាពទន់ខ្សោយ ឬកង្វះខាតនូវហេតុផលរឹងមាំនេះ ក៏កើតមានឡើងផងដែរ នៅខណៈដែលអតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបនោះបានពិចារណាអំពីករណីរបស់លោក ខៀវ សំផន បន្ទាប់ពីលោកបានចេញសេចក្ដីសម្រេចដំបូងក្នុងការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នលើជនត្រូវចោទរូបនោះ។

២៥. ជាក់ស្ដែង បើផ្អែកតាមលោក LEMONDE មេធាវីបានលើកឡើងនាពេលនោះថា ការចូលខ្លួនជា

[16] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ៨៦។

[17] សេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខផ្សេងៗរបស់ ខៀវ សំផន ស្ដីពីសំណើសុំដោះលែងជាបន្ទាន់ ចុះថ្ងៃទី ០៦ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ២០១១ ឯកសារ **E50/3/1/4** កថាខណ្ឌ ៣៩ (យើងគូសបន្ទាត់ពីក្រោម)។

លើកដំបូងរបស់លោក ខៀវ សំផន នឹងបង្កើតឲ្យមានរឿងដែលត្រូវនិយាយ និងបន្ទុកនៃភ័ស្តុតាងដែលត្រូវពិភាក្សាលើអង្គសេចក្តី ដោយហេតុថាសំណុំរឿងនៃអតីតប្រមុខរដ្ឋមួយរូបនេះពុំមែនមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរជាងគេឡើយក្នុងចំណោមសំណុំរឿងរបស់ជនជាប់ចោទទាំងបួននាក់នោះ”[18]។

២៦. នៅក្នុងសៀវភៅរបស់ខ្លួននោះផងដែរ អតីតសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតរូបនោះក៏បានរំលឹកអំពីករណីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងលោក ខៀវ សំផន ដូចខាងក្រោម៖

“*ករណីរបស់លោក ខៀវ សំផន មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញជាងនេះ។ តួនាទីរបស់គាត់គឺតំណាងឲ្យរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យជាសាធារណៈ ពោលគឺជាឋានៈដែលគួរឲ្យគោរពនៃរបបនោះ (...) គាត់តែងតែធ្វើការការពារខ្លួនគាត់ដោយពោលថា“ចូរបង្ហាញភ័ស្តុតាងដែលបញ្ជាក់ថាខ្ញុំបានដឹង ”។ ពិតប្រាកដហើយ គាត់ពុំបានបន្សល់ទុកនូវស្លាកស្នាមអ្វីឡើយ។ គេពុំមានភ័ស្តុតាងណាមួយដែលបង្ហាញថា គាត់បានចេញសេចក្តីសម្រេចច្បាស់លាស់ក្នុងការចាប់ខ្លួនមនុស្ស ឬសម្លាប់មនុស្សនោះឡើយ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ឈ្មោះរបស់គាត់ក៏ពុំដែលត្រូវបានឃើញសរសេរនៅលើចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកទោស ដែលសម្គាល់ថាជាអ្នកដែលទទួលចម្លើយសារភាពនោះដែរ ផ្ទុយពីករណីរបស់ អៀង ធីរិទ្ធ ជាឧទាហរណ៍។ ដោយឡែក ផ្អែកលើសន្ទរកថានានា និងកាន់កាប់តួនាទីជាសាធារណៈរបស់គាត់នាសម័យនោះ ព្រមទាំងការចូលរួមជាប្រចាំរបស់គាត់ក្នុងកិច្ចប្រជុំគណៈអចិន្ត្រៃយ៍ និងការប្រាស្រ័យទាក់ទាក់ជិតស្និទ្ធរបស់គាត់ជាមួយមេដឹកនាំដទៃទៀត វាជារឿងដែលមិនអាចទៅរួចទាល់តែសោះដែលថា ខៀវ សំផន ពុំបានដឹងអំពីការសម្លាប់ និងការដាក់ប្រជាជននៅទូទាំងប្រទេសក្រោមរបបទាសភាពដ៏សែនព្រៃផ្សៃនោះ។ នៅខណៈដែលគាត់បានដឹងអំពីការពិតអស់ទាំងនេះ ហើយទន្ទឹមនោះ គាត់បែរជាថ្លែងនូវសន្ទរកថាដែលមានលក្ខណៈជាការលើកសរសើរសមិទ្ធផលនៃរបបនោះ គាត់អាចត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាជនសមគំនិត។ ជាសរុបមកតើ ខៀវ សំផន ពុំមែនកំពុងតែឆ្លើយយករួចខ្លួនទេឬ? ប្រសិនណាជាគាត់អះអាងថា គាត់ពុំបានប៉ងប្រាថ្នាអ្វីក្រៅតែអំពីភាពសុខសាន្តរបស់ប្រជាជន ហើយគាត់ទើបតែបានដឹងអំពីវិនាសកម្មដែលប្រជាជនបានទទួលរង គឺនៅពេលដែលព្រឹត្តិការណ៍បានបញ្ចប់ទៅអស់រយៈកាលដ៏យូរមកហើយ គឺប្រហែលជាដោយសារគាត់ពុំអាចទទួលស្គាល់ថា ជាក់ស្តែង គាត់មានការភ័យខ្លាចតក់ស្លុត*

[18] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ៨៩។

ហើយគ្មានគិតអ្វីក្រៅតែអំពីការរកច្រកចេញនោះ”[19]។

២៧. ជាសរុបមក មេធាវីការពារក្តីចង់បង្ហាញថា ចៅក្រមដែលបានចំណាយពេលវេលារាប់ខែក្នុងការស៊ើបអង្កេតលើសំណុំរឿងរបស់លោក ខៀវ សំផន និងប្រមូលភ័ស្តុតាងនានា មិនអាចធ្វើអ្វីផ្សេងទៀតបានក្រៅតែអំពីធ្វើការសន្មត់។

២៨. ដោយឡែក វាជារឿងមួយដែលគួរឱ្យឃ្លើសចិត្ត ក្នុងការដែលសន្និដ្ឋានថា ភ័ស្តុតាងដាក់បន្ទុកដែលលោក LEMONDE បានលើកឡើងនៅក្នុងដីកាដំណោះស្រាយរបស់ខ្លួន ប្រឆាំងនឹងលោក ខៀវ សំផន មានលក្ខណៈចាកឆ្ងាយអំពីបទសមគំនិត។ ក្រៅអំពីនោះ រាល់ភ័ស្តុតាងដាក់បន្ទុកទាំងឡាយប្រឆាំងនឹងលោក ខៀវ សំផន ក្នុងនាមជាចារីដែដល់ គឺជាផ្នែកនៃ “*បទបង្ហាញអំពីទិដ្ឋភាពច្បាប់ ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងព្រឹត្តិការណ៍ជាក់ស្តែងនានា ដែលព័ត៌មានអស់ទាំងនោះពុំមែនមានលក្ខណៈចាំបាច់ដាច់ខាតនោះទេ ប៉ុន្តែវាមានសារៈសំខាន់ចំពោះគាត់ ក្នុងករណីដែលដីកាដំណោះស្រាយនៅតែជាកេរ្តិ៍ដំណែលតែមួយគត់ដែលបន្សល់ទុកដោយតុលាការនេះ* ”? ក្រោយពីបានឃើញសំណេររបស់លោក LEMONDE ដូច្នេះ វាហាក់ដូចជាមានលក្ខណៈស្របច្បាប់ក្នុងការចោទជាសំណួរមកលើខ្លួនឯង។

២៩. នៅគ្រប់ករណីណាក៏ដោយ អត្ថបទដកស្រង់ចេញពីសៀវភៅរបស់លោក LEMONDE គឺជាធាតុផ្សំនៃភ័ស្តុតាងដែលសំដៅបង្ហាញថា ការសម្រេចឃុំខ្លួនលោក ខៀវ សំផន បណ្តោះអាសន្ន ត្រូវបានធ្វើដោយមានលក្ខណៈហួសហេតុ និងដោយគ្មានមូលហេតុសមស្រប។

៣០. ហេតុដូច្នេះ មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន សូមស្នើដល់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមេត្តាដាក់បញ្ចូលក្នុងកិច្ចពិភាក្សាដេញដោល នូវសម្រង់នៃសៀវភៅរបស់លោក LEMONDE ហើយទទួលយកឯកសារនេះក្នុងក្របខណ្ឌជាឯកសារភ័ស្តុតាង ហើយពិចារណាលើឯកសារនេះផងដែរ នៅក្នុងការចេញសេចក្តីសម្រេចដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសំណើសុំដោះលែងលោក ខៀវ សំផន ឱ្យនៅក្រៅឃុំជាបន្ទាន់ ដោយដាក់ឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យតាមផ្លូវតុលាការ។

---

[19] សៀវភៅរបស់លោក Marcel LEMONDE ទំព័រ ១៥៨-១៥៩។

មេធាវី គង់ សំអុន	ភ្នំពេញ	
មេធាវី Anta GUISSÉ	ប៉ារីស	
មេធាវី Arthur VERCKEN	ភ្នំពេញ	
មេធាវី Jacques VERGÈS	ប៉ារីស	